

JEDINSTVO

IZDAJE NARODNI FRONT ZA OKRUG ŠIBENIK

Broj 12

Šibenik, utorak 20. XI. 1945.

Godina III. *X*ŽIVJELA POBJEDA NARODNOG
FRONTA!ŽIVJELA NARODNA SAVEZNA
REPUBLIKA JUGOSLAVIJA!

ŽIVIO TITO!

Maršal Tito novinarima:

Rezultati izbora dokazuju, da su narodi Jugoslavije čvrsto riješeni očuvati svoje jedinstvo u miru radi osiguranja i učvršćenja u ratu izvojevanih tekovina

Maršal Tito primio je predstavničke strane i domaće štampe u prisustvu ministra informacija Savezne vlade Save Kosanovića i generalnog sekretara predsjedništva Savezne vlade Mitra Bakića. Tom prilikom maršal Tito je dao novinarima izjavu, a zatim odgovorio na brojna pitanja. Maršal Tito je rekao:

„Ja mislim da se svatko mogao uvjeriti ovih dana, kako prije izbora tako i na sam dan izbora, koliko su bili netačni i zlonamjerni razni glasovi, kako u zemlji tako i van zemlje, o nasilju i teroru državnih organa i narodno-frontovaca nad opozicijom, radi toga da bi dobili pobjedu na izborima. To su bili najdemokratskiji izbori, izbori kakovi nikada nisu bili održani u Jugoslaviji. Nikada u Jugoslaviji nisu nijedni izbori protekli u takvom redu, miru i dostojanstvu. Svatko je mogao glasati i ne glasati. Svatko je mogao slobodno glasati za ili protiv liste Narodnog fronta. Da je to tačno vidi se po tome, što je svugdje u mjestima gdje ima najviše protivnika Narodnog fronta i nove Jugoslavije, naročito najviše glasova palo u kutiju bez liste, kao na primjer u nekim mjestima Vojvodine, Srbije i Hrvatske. Najviše moraju da se razočaraju oni, koji su se nadali velikoj apstinenciji i oni koji su odvrćali narod od glasanja. Opozicija u Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji i tako dalje, činila je velike napore da odvrati narod od glasanja govoreći o intervenciji saveznika, o tome da izbori ne će biti priznati i tako dalje. Jednom riječju služili su se neasnim sredstvima koja graniče sa izdajom svoje zemlje. Manje četničke i ustaške grupe, koje su se skrivale po šumama i upadale još do izbora u neka sela, te ubijale predstavnike Narodnog fronta, sa kriminalnim terorom pokušavale su ponegdje da zastraše narod, ali sve to nije moglo pokolebati narodne mase ni odvratiti ih od toga da izadju na izbore. Na biralište je izašao rekordan broj glasača od oko 88% u svim federalnim jedinicama. Narodni front dobio je ogromnu većinu od oko 6.500.000 glasova, a kutija bez liste u koju su glasale pristalice opozicije dobila je oko 700.000 glasova prema dosada stiglim podacima, koji još nisu potpuni. Iznenađili su se mnogi ljudi velikoj pobjedi kandidata NF u Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Skoplju, i Cetinju, a naročito u Beogradu i Zagrebu gdje je opozicija smatrala da ima glavno uporište. Bilo bi pogrešno i nepravdno tvrditi da je izborni kandidat NF prekorao dozvoljene granice, uobičajene u jednoj demokratskoj zemlji za vrijeme izbora, ma da se na taj način pokušalo objasniti tako veliki rezultat, kao što je procenat glasača za NF. Mislim da je isto tako važan u toj pobjedi visoki procenat svih glasača, koji su izišli na biralište, kao procenat glasača za NF.

Što dokazuju ovi rezultati izbora?

1. Oni dokazuju, da su narodi Jugoslavije čvrsto riješeni očuvati svoje jedinstvo u miru radi obezbjeđenja i učvršćenja u ratu izvojevanih tekovina.

2. Oni dokazuju, da narodi Jugoslavije imaju povjerenje, u svoje vlasti, odnosno rukovodioce i da su propale sve kombinacije onih koji su mislili da će ekonomske poteškoće, izazvane okupacijom itd. pokrenuti narodne mase u opoziciju.

3. Oni dokazuju, da je program NF prihvaćen od ogromne većine naroda i da su široke narodne mase spremne poduprijeti svim silama svoju vlast u sprovođenju toga programa u život, bez obzira na sve teškoće.

4. Oni dokazuju, da su naši narodi odbacili povratak na staro, kao što su uspostava monarhije itd., jer su na izbore išli pod parolom: »Za federativnu republiku«. To znači, da se svršilo sa monarhijom, kao simbolom svega onog starog, što je našim narodima donijelo razočaranje i konačno tragediju 1941. godine.

5. Rezultati ovih izbora pokazali su, da je ogromna većina naroda odobrila rad i politiku NF, ne samo za vrijeme 4-godišnjeg perioda rata, nego i rad i politiku u poslijeratnom periodu, kako u unutrašnjem — tako i u vanjsko-političkom pogledu. To karakteriše jaku političku zrelost narodnih masa, koje vrlo dobro razlikuju bitno od sporednog, prolazne slabosti i griješke ponekih organa vlasti od stručnih uspjeha na polju izgradnje, koji se svakog dana postižu bez obzira na sve teškoće i slabosti koje postoje ponegdje kod sprovođenja, osobito kod nižih organa vlasti, bez obzira na to, što su to u većini slučajeva dobronamjerni i poštenu ljudi. Ja mi-

slim, da su rezultati ovih izbora pokazali čitavom svijetu, da nisu bili realni i pravilni izvještaji o stanju u Jugoslaviji, koji su bili slati u inostranstvo ili su ih sami konstruirali nama nenaklonjeni ljudi, a što je stvaralo u tim zemljama nepovjerenje prema novoj Jugoslaviji, koje nije imalo nikakvih osnova, već je počivalo na krivim obavještenjima. Takovo zatvaranje očiju pred stvarnim činjenicama ne može nikome koristiti, već samo štetiti.

6. Rezultati izbora i jedinstvo naroda Jugoslavije koje se na tim izborima manifestiralo, velik je prilog ne samo stabilizaciji mira na Balkanu, već i u čitavoj Evropi.

Narodi Jugoslavije mogu biti ponosni na činjenicu, što su se poslije tako strašnih ratnih pustošenja u Jugoslaviji, u kratkom periodu tako odlično organizirali i duhovno objedinili. Mnogi prijatelji a i oni koji nisu nama osobito naklonjeni, izvan zemlje, postavili su pitanje, kakav će biti sada kurs, kada je pobijedio NF. Ja rado ovdje izjavljujem, da ne će biti nikakvog zaoštavanja kursa prema opoziciji u koliko njeno djelovanje, ostane u granicama zakonitosti. Još više, čim će biti manje pojave protuzakonitih destruktivnih djela protiv Demokratske Federativne Jugoslavije i narodnih tekovina, čim će biti manje pojava banditizma, izvjesnih manjih četničkih i ustaških grupica, koje se još uvijek tu i tamo pojavljuju i ubijaju neudžne stanovnike, s tim će doći do punog izražaja sloboda svakog

gradjanina i smirenost u zemlji, tim će biti manje oštih mjera i postupaka. Svaka opozicija može da ne smetano djeluje, ako se služi zakonskim i časnim sredstvima, ali fašističkim elementima, koji su kompromitirani suradnjom s okupatorima ne može biti dozvoljeno, da nastave svoj rad, koji ugrožava demokracizaciju zemlje. Nikakvi novi elementi, kako u političkom, tako u ekonomskom pogledu ne će biti uneseni u naš program, koji je izabrao naš narod. Mi ćemo samo još energičnije pristupiti ostvarenju toga programa, naročito u pogledu planske obnove naše zemlje. Isto tako u vanjskoj politici, mi ćemo još jače nastaviti da radimo, na uspostavi povjerenja i dobrih odnosa, u prvom redu sa savezničkim zemljama, pa onda sa svim ostalim, koje to samo žele. Mi želimo, da uspostavimo sa prijateljskim zemljama dobru ekonomsku, kulturnu i političku suradnju.

Donošenjem novoga ustava naši će narodi dobiti vrlo demokratski ustav, koji će predstavljati snažni temelj Demokratske Federativne Jugoslavije.

Prvi nacrt već je učinjen, on će biti predložen na diskusiju Ustavotvornoj skupštini koja se sastaje 29. studenog. Ustavotvorna skupština definitivno će riješiti pitanje unutrašnjeg uređenja. Po donošenju ustava bit će konačno dovršena državna zgrada i naši narodi će moći posvetiti sve svoje snage obnovi i izgradnji svoje zemlje.

Poslije izjave maršal Tito je odgovorio na niz pitanja koja su mu pojedini novinari postavljali. Pitanje: Čuli smo da je sindikat slugara odbio da štampa opozicioni list »Demokratiju«, da li vlada misli da bi trebalo sugerirati sindikatu grafičkih radnika da bi bilo u interesu dobro organiziranog političkog života da štampaju opozicione listove, u koliko oni nisu u okviru zakona?

Odgovor: Koliko je meni poznato radnici su stupili u štrajk. Kod nas je sloboda štrajka. Radnici su stupili u štrajk zbog toga što je taj list napao sindikate i uvrijedio sindikate. Bilo je dosta protivzakonitosti u tom listu. Radnici su smatrali da ne treba da štampaju taj list. Oni imaju pravo štrajka, i mi nemamo ništa u to da se miješamo. Mislim da vlada nema nikakvog moralnog prava da im sugerira da oni moraju taj list da štampaju. Osim toga, to dokazuje da su radnici kod nas subjekt, a ne objekt. Oni sami mogu da utiču na izvjesne stvari.

Pitanje: Može li gosp. maršal da malo potanje razradi pitanje monarhije? Da li je gosp. maršalu nešto poznato o reagiranju kralja Petra nakon izbora?

Odgovor: Što se tiče monarhije i kralja Petra ja nisam čuo ništa naročito. Čuo sam samo to da je kod njega bila nastala konsternacija. Što će on sada poduzeti ja ne znam. No, što god on poduzeo to će sve biti uzalud. Ovdje se ništa više ne može mijenjati. Narod je rekao svoje, i po mom mišljenju bilo bi za kralja naj-

(Nastavak na 2. strani)

MI SMO POBIJEDILI

Izbore 11. studenoga epohalan su događaj u povijesti naših naroda i naše nove države. Izvojevana je još jedna velika pobjeda, koja je bacila u zaborav sve ono što je podgrizalo narodni organizam, što je sisalo zdravu narodnu krv. Milijunske mase naših naroda glasovale su za Narodni front, te time odlučno i zauvijek postavile granitni temelj novoj narodnoj republici Jugoslaviji.

Rezultati izbora odraz su jedinstva, snage i solidnosti naše mlade narodne demokracije. I prijatelji i neprijatelji, kako oni u zemlju tako i oni vani, nemaju više snage ni aduta, s kojim bi mogli da umanje ovu veličanstvenu pobjedu Narodnog fronta. Svijesni su značaja same pobjede, svijesni su svoga konačnog poraza. Ovo je pobjeda naroda, koji je ginuo i patio, ne samo od 1941. godine već od 1918., pa ako hoćete i od vremena Matije Gubca i prije njega.

Izbore 11. studenoga su znak da su narodi Jugoslavije nerazdvojni od Narodnog fronta. Oni su svoju sudbinu usko povezali sa sudbinom i daljnjim razvojem Narodnog fronta. Povijest naših naroda nije upamtila ovako slobodnih i demokratskih izbora. Zakoni, koji su stvarani i pisani krvlju i iskustvom, dali su pravo svima da odlučuju o sudbini svoje države. Država koja će uistinu biti narodna, u kojoj će svatko, tko se nije ogriješio o njezine svetinje, imati jednaka prava i dužnosti.

Istina, neprijatelji naroda — kočijaši okupatora — reći će: »Pa nitko nije ni sumnjao u vašu pobjedu«. To će oni govoriti i nastojati da druge uvjere. Ali, koji su to uslovi koji su uvjetovali našu pobjedu na izborima da ona nikada nije bila u pitanju? Ti uvjeti su narod i njegova borba. Njegova jedinstvenost i odlučnost, koju je svaki slijepac mogao već odavna zapaziti. Ona se silnom snagom i uvjerljivošću manifestirala kroz čitavih četiri i po godine herojske borbe za slobodu. Na razbijanju te jedinstvenosti i odlučnosti stari »glodavci« temeljili su svoju vlast bezakonja i bespravlja. Na njoj su i sada, prilikom ovih izbora, pokušali da osvoje izmakle pozicije. Mislili su!? Ali narod je bio svijestan, zbio je svoje redove, svrstao se u neprobojan i nepobjedivi Front naroda, jer otuda je najsigurniji obraniti i očuvati ono za što je herojski ginuo.

Pod zastavom Narodnog fronta, u ratu i danas u miru, iskristalizovalo se ne samo jedinstvo i bratstvo naših naroda, nego jedinstvo, sudbinska povezanost grada i sela. Ono čega su se »crvotočice« i guje bojale. To jedinstvo radnog naroda odlučilo je 11. studenoga o našoj današnjici i sutrašnjici. Bez toga jedinstva, mi, naš narod, ne bi bili izašli pobjednici u ovom svjetskom rvanju. Bez toga jedinstva naš narod ne bi mogao opstojati, a kamoli podnijeti onako orijaške žrtve i patnje. Nema naroda na svijetu koji su, prema svojim sposobnostima, platili toliki danak za svoju slobodu, koliko smo mi dali. Nema države, koja je tako temeljito opustošena i popaljena, kao naša zemlja. Nema zemlje u svijetu gdje se i danas čine tako nadljudski napori u obnovi kao kod nas, u narodno-frontovskoj republici Jugoslaviji. Nigdje obnova zemlje ne ide tako gigantskim koracima kao kod nas. Naš radnik i seljak, naša omladina, žene i radna inteligencija ulažu nadljudske napore, odriču se svega da bi svoju zemlju čim prije izgradili i osnažili, da joj zaliječe ratne rane.

Odakle crpi naš narod tu snagu, da sve to može podnositi i izdržati? Ta snaga i taj duh izvire iz Narodnog fronta. Narodni front je ona snaga koja milijunske mase gura naprijed. Narodni front je onaj koji ne dozvoljava trgovanje našom slobodom i nezavisnošću. Narodni front, a to ne znači samo onih šest i po milijuna glasova, čuvar je tekovina naše borbe i grobova onih, koji su pali za našu slobodu. Kad Narodni front ne bi bio takav, kad on ne bi bio utjelovljenje narodnih težnji, onda bi njegova pobjeda bila došla u pitanje. Ali upravo zato, jer on prestavlja narod i njegove interese, on je na ovim izborima izašao pobjednikom.

Danas kad je izvojevana veličanstvena pobjeda, kada se postavljaju čvrsti temelji narodnoj saveznoj republici Jugoslaviji pred naše narode otvaraju se svijetle perspektive. Mi ćemo našu državu dalje izgradivati istim elanom i požrtvovnošću kao i dosada, svijesni da ćemo samo tako stvoriti domovinu vrijednu uloženi napore i prolivene krvi.

Gordi i ponosni na veliko djelo-oživotvorenu narodnu republiku Jugoslaviju-prionimo radu, obnovimo i izgradimo državu slobodnih i sretnih naroda, zbijmo se danas još jače uz Narodni front kako bi jedinstveni mogli postizati još veće uspjehe i sjajnije pobjede.

Pabar

Izjava maršala Tita

bolje da se pomiri sa sudbinom. Mislim da se sada pokazalo da je bilo pogrešno pridavati kralju neku primarnu ulogu kod čitave stvari. Njegova uloga bila je čisto sekundarnog karaktera. Proces koji se odvijao u toku čitavog rata i u periodu poslije rata morao je neminovno dovesti do ovakvog rezultata. On se je ovdje pokazao kao elemenat koji može samo da šteti i da koči razvoj Jugoslavije, i narodi ga nisu htjeli više primiti i ne priznaju ga.

Jedan novinar je poslije toga primijetio da je maršal u svojoj izjavi naglasio da rezultati izbora u Jugoslaviji znače priloge miru na Balkanu i u Evropi, pa je pitao da li bi maršal mogao nešto da kaže s tim u vezi o rezultatima izbora u Madjarskoj. Na ovo pitanje maršal je odgovorio:

»Ja nerado govorim o razvoju bilo koje druge zemlje. No, bio bih neiskren kada bi kazao da me ne interesira kakav je razvoj u susjednim zemljama. Ja bih svakako želio da u susjednim zemljama bude razvoj u pravcu demokracije, jer demokracija u susjednim zemljama, u prvom redu, uklanja mnogo štošta što bi moglo dovesti do trvenja i nesporazuma i ona omogućava saradnju između Jugoslavije i dotične zemlje. Ja ne znam kakva će biti politika Madjarske. Ako bi u Madjarskoj pošli u nedemokratskom pravcu, to bi mi mogli vrlo žaliti jer odnosi ne bi mogli biti tako srdačni kao kad bi tamo bila demokratska vlada, koja bi imala puno razumijevanja za ono što se u Jugoslaviji događa. Ovakvo svoje gledište ja moram još da obrazložim. Poznata je stvar da u nedemokratskim zemljama postoje uvijek jaki elementi koji razvijaju iredentizam, a samim tim stvaraju se već i elementi za napade i sukobe. Mi smo, poslije ovoga rata, poslije sve strahote koje smo pre-

živjeli bez obzira na to što smo se mi želimo demokratske vlade.«

Pitanje: *Željela bih da znam šta gosp. maršal misli o tome kakvu će ulogu imati Jugoslavija u učvršćenju mira uopće, i u zbliženju između istočne i zapadne Evrope kao i u pogledu saradnje između velikih sila.*

Odgovor: Jugoslavija ima odlične odnose sa Sovjetskim Savezom. Jugoslavija želi, mi smo to ne jedamput izjavili a to je i u našem programu da ima najbolje odnose sa našim zapadnim saveznicima. Poboljšanje tih odnosa bit će veliki priloge zbliženju između istoka i zapada.

Pitanje: *Da li se gosp. maršal slaže sa mišljenjem javnog tužioca da je sedmi broj »Demokratije« bio izvan dozvoljenih granica kritike od strane opozicije?*

Odgovor: Slažem se potpuno.

Pitanje: *Predsjednik talijanske vlade izjavio je 12. studenog da Italija želi da ima dobre odnose sa Jugoslavijom. Da li bi gosp. maršal želio da kaže nešto po tom pitanju?*

Odgovor: Pitanje dobrih odnosa između dvije zemlje ne može biti samo platonskog karaktera i ne može se pokazivati samo u deklaracijama. Ono mora imati i neku moralnu osnovu. Naša je želja da sa talijanskim narodom imamo najbolje odnose. Mi ništa nemamo protiv talijanskog naroda. No, izvjesni talijanski krugovi u čitavom periodu trajanja rata, a naročito poslije rata, nisu uvidjeli i ne će da priznaju ono što je Italija počinila Jugoslaviji, već nastavljaju svoju kampanju protiv naše zemlje, kao da je 1941. godine Jugoslavija napala Italiju a ne Italija Jugoslaviju. Mi nemamo ništa protiv toga da uspostavimo dobre odnose i mi hoćemo da uspostavimo te odnose. Ali, mi hoćemo da naša prava budu zadovoljena. Ja mislim da već ima izvjesnih simptoma, da već postoji izvjesni kontakt, da bi se moglo reći da ćemo početi sa talijanskom vladom u pravcu popravka tih odnosa. Ja bih ovdje htio da iznesem jedan vrlo interesantan primjer koji javnosti nije poznat. Ja ga danas prvi put iznosim. Talijanska vlada postavila je preko izvjesnih organa pred jugoslavensku vladu zahtjev, da vrati njenih 4000 Talijana, koji su navodno odvedeni iz Julijske Krajine. O čemu se ovdje radi. Kad je sklapan sporazum o pitanju Trsta s maršalom Alexanderom, u savezničkim zahtjevima bilo je navedeno da Jugoslavija treba da vrati neke internirce, koji su navodno bili odvedeni. Mi smo to odlučno odbili jer mi za takve internirce ne znamo i nemamo ih. Mi imamo samo zarobljenike, koje smo u ratu zarobili i od kojih smo već mnoge pustili kući. Po mom mišljenju, veliki je skandal da ljudi u jednoj zemlji traže nešto čemu je apsolutno nemoguće da se udovolji, nešto što ne postoji. Da je u Julijskoj Krajini, tamo gdje je vođen rat, poginulo dosta fašista, to je tačno, jer tamo je djelovao čitav jedan naš korpus. Da ih je poslije, kad smo mi zauzimali Julijsku Krajinu i Trst, poginulo dosta, i to je tačno, jer su se tamo borili zajedno sa Nijemcima. I sada se od nas traži da mi vratimo ove mrtve. A tko će nama vratiti oko 100.000 žrtava koje su oni pobili u Lici, Dalmaciji, Crnoj Gori i ostalim krajevima? Kad mi sastavimo taj spisak to će biti jedna ogromna knjiga. Zato takvi zahtjevi predstavljaju apsurd. Na osnovu takvog postavljanja stvari mi ne vidimo ništa drugo, nego pokušaj da se Jugoslaviji napakosti i poslije rata. Takvi elementi ne doprinose poboljšanju nego samo pogoršanju odnosa.

Pitanje: *Da li je taj zahtjev bio zvanično postavljen?*

Odgovor: Da, bio je postavljen oficijelno preko zvaničnih organa.

Pitanje: *Da li bi gosp. maršal mogao da kaže nešto povodom izbora u Francuskoj, i o odnosima između Francuske i Jugoslavije?*

Odgovor: O francuskim izborima ja ne mogu reći ništa drugo nego da sam zadovoljan njihovim rezultati-

ma. Smatram da je Francuska na putu da produži svoj unutrašnji demokratski razvoj i da ga još i produbi. Nas u Jugoslaviji kao stare prijatelje i saveznike Francuske mnogo veseli takav rezultat izbora u Francuskoj.

Pitanje: *Čuje se da u Hrvatskoj postoji neki pokret tzv. križara. Može li nam gosp. maršal reći kakav je to pokret?*

Odgovor: To nije nikakav pokret, nije nikakav religijski pokret. To nije ni neka nova organizacija. To su oni ustaše koji su za vrijeme borbi bili razbijeni i pobjegli u šume. Ima njih u grupicama od 5, 6 do 10. Oni su uzeli sebi naziv križari, da bi izgledalo kao da je to neki religiozni pokret. Mislili su da je pod tim nazivom lakše činiti zločine i vjerovali su da će ih narod pomagati. Medjutim, narod ih odbacuje kao zločince i kriminalce. Oni su naružani banditi. Često vrše napade na istaknute narodno-frontovce, ako ih negdje presretnu na cesti. To je običan banditizam i kriminal. U Bosni zajednički rade četnici i križari. Bilo bi pogrešno misliti da je to neka snaga zato što ih ima po šumama. Medjutim, oni predstavljaju elemenat kriminalnog terora u zabitnim selima, u planinskim krajevima i unose kod seljaka nesigurnost. Naše vojne vlasti morat će da se pobrinu da se naše šume u toku ove zime očiste od tih bandita. Po snijegu će im se lakše uhvatiti trag.

Pitanje: *Da li vlada ima prave informacije o tome gdje se nalazi Pavelić i u kakvom je stadijumu postupak oko njegovog isporučavanja jugoslavenskim vlastima?*

Odgovor: Mi imamo obavještenja da se Pavelić nalazi negdje oko Cellovca u Koruškoj. Nekoliko puta su nam potvrđene informacije da se on tamo nalazi. Naša vlada je tražila njegovu ekstradiciju, jer je to najveći zločinac koga naša historija pamti. On na svojoj duši nosi toliko ljudi da bi bila mala kazna ako bi mu se oduzelo i 1000 života, kad bi ih on imao. Mi tražimo da nam se Pavelić izruči isto kao i Nedić. To bi bila velika satisfakcija žrtvama koje su naši narodi dali, da zvijer bude privedena zasluženoj kazni. Trebalo bi njemu i Nediću suditi zajednički na jednom procesu.

Pitanje: *U Jugoslaviji se provodi agrarna reforma. Na koji način misli vlada da pomogne seljacima koji dobijaju zemlju, kada je poznato da je veći dio poljoprivrednog alata uništen za vrijeme rata?*

Odgovor: Izvodjenjem agrarne reforme dobilo se to da je podmiren zemljom veliki dio onih seljaka koji nisu imali svoje zemlje, i da će se dodati onima koji su imali vrlo malo zemlje. No, to ne znači da će se time površina obradljive zemlje povećati. Izvršit će se rasparčavanje krupnih posjeda. Rasparčavanjem ovih posjeda rješava se jedan važan socijalni problem, ali se smanjuju fiskalni prihodi države. Poznato je da krupna gazdinstva daju državi veći fiskalni prihod, nego sitna. Mi se u sprovođenju agrarne reforme nismo rukovodili fiskalnim interesima države. Nama je bilo primarno da riješimo socijalni problem: dati seljacima zemlju bez obzira što će država pri tome imati smanjenje fiskalnih prihoda. Ali, mi ćemo se potruditi da ta šteta ne bi bila velika. Mi ćemo nekoliko godina pomagati onim sitnim gazdinstvima na kojima rade ljudi koji nisu tako vješti u obradivanju takve vrste zemlje kao što je u Vojvodini. To je slučaj sa kolonistima iz južnih brdskih krajeva koji se sada naseljavaju u Vojvodini. Mi ćemo kod njih utjecati u cilju provodjenja planske proizvodnje tako da i njima bude bolje, a da država ne šteti mnogo. Osim toga mi pridajemo veliku važnost drugarstvu. Zadruga kod nas imaju vrlo veliku ulogu. One su poslije rata mnogo napredovale i mnogo koristile pri raspodjeli i nabavci namirnica, što znači da su napredovale i potrošačke i nabavljачke zadruge.

Poslije toga maršal Tito se srdačno oprostio sa predstavnicima strane i domaće štampe.

Izbori na šibenskom okrugu — manifestacija političke zrelosti i sudbinske povezanosti Hrvata i Srba

Izbori za Ustavotvornu skupštinu protekli su u šibenskom okrugu u još nevidjenom slavlju. Dan izbora ostao je kao još jedan dokaz čvrste rješenosti Hrvata i Srba da stečene tekovine čuvaju i brane, učvršćuju i proširuju. Plebiscitarni nastup glasača manifestacija je političke zrelosti i odlučnosti. Selo i grad, radnik i seljak, svi slojevi naroda sa jednakim oduševljenjem očekivali su jučerašnji dan. Nezapamćena kiša, koja je tokom čitavog dana zapravo lijevala na našem okrugu, studen, koja je zavladala, ni za trenutak nisu umanjile svenarodno raspoloženje i značaj jučerašnjeg historijskog dana. Narod, koji je bio izvrgnut besprimjernim patnjama, koji se borio i ginuo za slobodu, Hrvati i Srbi našeg okruga, jučer su na eklatantan način dokazali svoju nepokolebljivu odanost idealima narodne demokracije, narodnoj vlasti, Narodnom frontu i republici. Sve što je protunarodno, sve što podseća na zlu i mračnu prošlost, bezakonje i eksploataciju skrhanu je u prah.

Kninska i drniška Krajina, koje su pune 4 godine stajale u ropstvu izroda i koljača ustaša i četnika, stoprocentnim glasovanjem pokazale su još jednom da ih s nedavnom prošlošću i sa onim grobarima naroda, mesarima s Petrova Polja i Kosova, ništa ne veže do li uspomena i prezir na njihova zvjerstva i divljaštva. Upravo u onim mjestima, u kojima su kopane četničke jame i požarana vješala najboljim sinovima srpstva, narod je glasovanjem za liste Narodnog fronta dokazao koliko su mu tođji inspiratori bratoubilačkog klanja i oni kojima je Petar II. za ta zločinatva dao odlikovanja Karadjordjeve zvijezde. Narod Krajine uvidio je da su dinastija Karadjordjevića i njezini emisari krivci za prolivenu krv. Jedinstvenim učestvom na izborima za Ustavotvornu skupštinu narod je ujedno sahranio u grob sve podle makinacije reacionera, koji su vrtiljali po drniškoj i kninskoj Krajini i pozivali narod na apstinenciju.

Bukovica-krševita i ponosna-i ovoga je puta visoko izdigla barjak NOP-e. Siromašan ali svijestan narod plebiscitarno je izašao na birališta, pokazavši još jedamput svoju snagu i jedinstvenost. Kilometarske razdaljine do birališta, studen i pljusak nisu pokolebali ni starce ni starice da idu i da izvrše pravo za koje su ginuli oni i njihova djeca. Ni bolest ni starost nije omela svijesne Bukovčane. Isto tako se pokazalo i naše borbeno i rodoljubivo Primorje, koje je i ovoga puta, 11. XI., potvrdilo svoju republikansku svijest i svoju odanost Narodnom frontu i slobodi.

KOTAR VODICE

11. novembra o. g. bio je sveopći narodni praznik naroda, koji je tog dana sav izašao na izbore da time još jednom potvrdi svoju privrženost idealima, za koje se toliko dugo borio.

U samome mjestu Vodice dan prije izbora kroz selo je prošla velika povorka ljudi, žena i omladine, kličući maršalu Titu i republici. Sutradan, na jednom od biračkih mjesta, mati poginulog borca Benjamina Udovičića, koja je pored sina izgubila u NOB-i još i nevjestu i unuka, rekla je:

— Glasajmo, braćo, svi za listu našega Tita, jer danas mi stavljamo pečat na ono za što smo se borili! —

U Lišanima jedna mlada žena slučajno je bacila kuglica u kutiju bez liste, te kad je to uočila uz plač i molbu tražila je da se ista iznese, jer da ona to nije htjela.

U malome mjestu Putičanju pripreme za izbore bile su tako savršene da je čitavo stanovništvo toga sela do podne sve do jednoga glasovalo, a poslije podne, usprkos velikoj kiši, čitavo selo je igralo kolo i pjevalo u slavu republike. Isto tako bilo je i u Kašiću, selu koje je svojevremeno bilo od Talijana do temelja zapaljeno. Stanovnici ovog sela 100% su izišli na izbore i time potvrdili svoju volju da se staro više nikada ne povrti.

U primorskim selima Kaprije i Žirje dan izbora pretstavljao je, kao i u drugim mjestima naše zemlje, narodni praznik, u kome se plebiscitarno izrazila narodna volja za novom državom, demokratskom narodnom republikom. Od kada postoje

ova sela dan izbora bio je najveći praznik.

U Čistoj Maloj jedan teško bolestan čovjek šalje Izornoj komisiji svog sela cedulju, na kojoj je napisao da ne može zbog bolesti doći glasovati i da za njega neko drugi glasuje, a što se obzirom na naš Zakon o izboru narodnih poslanika za Ustavotvornu Skupštinu, nije moglo učiniti. Kada je spomenuto ovo saopćeno, usprkos svojoj bolesti on se digao i poduprt dvojicom ljudi došao je lično na biralište i dao svoj glas, kao i svi njegovi mještani, za republiku. »Neću ni ja da izostanem iza drugoga« — rekao je kad je napustio biralište.

U Pirovcu su izbori sprovedeni manifestaciono. Ni jedan čovjek nije izostao u ovom općenarodnom slavlju. U ovom selu jedan čovjek, koji nije bio uveden u birački spisak, a imao je pravo glasa, energično je tražio da ga se u pomenuti spisak uvede, kako bi i on mogao glasovati.

Spomenuti i njima slični primjeri dešavali su se u selima čitavog kotara Vodice, u kojima su uoči samih izbora plamsale vatre nagovješćivajući time veliki dan narodnog slavlja i pobjede naroda.

Vrijedno je ovdje naglasiti činjenicu da su svi pripadnici katoličkog klera na Kotaru izišli na izbore i samim tim potvrdili svoju volju da žele usku saradnju s narodom, a ne borbu protiv njega, kao što to visoki crkveni krugovi priželjkuju sa svojim »poslanicama« i »pastirskim pismima«.

KOTAR DRNIŠ

Na dan izbora Drniš je osvanuo u svečanom ruhu. Mjesto je bilo iskićeno zastavama, cvijećem i zelenilom. Ranim jutrom počele su na birališta pridolaziti grupe građana, pjevajući i manifestirajući Titu i republici. Skoro čitav grad je do podne glasovao. Žene, koje su do podne bile zaposlene u kućama, žurile su se poslije podne da čim prije izvrše svoju građansku dužnost. Do 4 sata popodne sav je Drniš glasovao. Pred večer, narod zadovoljan što je dao glas za svojeg voljenog maršala, igrao je na Poljani kolo i pjevao pjesme o republici. Preko zvučnika narod se obavještavao o rezultatima izbora u samom mjestu, kao i zemlji, koliko se do tada moglo preko radija saznati. Narod se poslije oduševljenih manifestacija pobjedi Narodnog fronta, koje su trajale do duboko u noć, mirno razišao svojim kućama, zadovoljan što je još zabilježena jedna pobjeda naroda.

Kričke: Na dan izbora omladina ovog sela vozila je stare i nemoćne ljude u kolima do birališta. Ni jedan birač nije u ovom selu izostao sa glasovanjem.

Biočić: U ovom selu, kao i u Ružiću, omladina je vršila isti posao kao i ona u Kričkama. Ovdje su dovadjanju starijih ljudi na biralište pomagali i sami pioniri. U Biočiću je jedan pionir govorio svojoj baki: »Otidji, bako, i glasuj za Tita!«

Širitovci: U ovome mjestu dešavali su se slični primjeri. Jedna starica govorila je omladini: »Vodite me, djeco, da i ja glasujem za Vaše dobro, a kako se staro više nikada ne bi povrtilo!«

KOTAR KNIN

Kosovo, koje je suludi Djujić mislio pretvoriti u drugi Jasenovac i za koga je četnička propaganda bubala da je Kosovo uz kralja i monarhiju, dalo je 11. XI. o. g. dostojan odgovor svima kleveticima srpskoga imena. Ono je 100% na izborima dalo svoj glas za Tita i republiku. Jedna stara žena od blizu 90 godina izrazila je želju da i ona glasuje. Svi su joj se čudili, jer ima skoro 15 godina, kako je ista nemoćna da se kreće. Na njezino navaljivanje ljudi su je poslušali i donijeli na biralište, gdje je i ona dala svoju glas onome »koji je spasio našu zemlju od nevolje«.

— Sada sam mirna — rekla je ona nakon što je glasovala.

Po svim selima Kosova, a naročito u Uzdlolu, toga dana igrala su se narodna kola i makar da je padala kiša, manifestirala se ljubav ovoga naroda prema novoj državnoj zajednici: demokratskoj federativnoj republici Jugoslaviji.

U zaseoku Knina — Sinobadi —

jedna žena donijela je sa sobom na biralište jednu lijepu, crvenu jabuku.

— Ovo neka bude za narodnog kandidata, moga junaka Todu! — rekla je ona. Neka bude za našeg prvoborca, kandidata na listi maršala Tita! —

U samome Kninu uoči dana izbora održana je svečana povorka ljudi, u kojoj su nošene buktinje. Burno se klicalo novoj državi i Titu, a osudjivala reakcija, koja i dalje radi na razdvajanju i međusobnoj mržnji između naših naroda. Takodjer je spomenute večeri održa-

Tjedan Crvenog Križa

Značenje i ciljevi »Crvenoga Križa« moraju biti poznati svakom građaninu naše zemlje, ako hoćemo da svaki od nas pravilno shvati ovu humanu međunarodnu organizaciju, čiji je glavni zadatak da pomogne žrtvama rata, bez obzira na njihovu rasnu ili nacionalnu pripadnost. Iz toga razloga ovdje ćemo donijeti kratki historijat postanka i razvitka društva »Crvenoga Križa«.

U mjesecu studenome 1862. godine objavio je Henrik Dinan svoje uspomene o bitci kod Solferina. Dinan je objavom svojega djela htio postići poštovanje jednog međunarodnog načela, koje bi, kada bude odobreno i priznato, moglo poslužiti kao baza društvima za pomoć ranjenicima u raznim zemljama Evrope. U tu svrhu mu je uspjele pridobiti pomoć Gustava Moynie-a, predsjednika »Ženevskoga društva za javno blagostanje«. Navedenom društvu bio je cilj da pomaže razvoj i širenje čovjekoljublja. Kao takovo, to je društvo preuzelo na sebe zadaću da ostvari zamisli Dinana. Na sjednici od 9. veljače 1863. godine društvo je poslije duže diskusije o Dinanovim prijedlozima odlučilo da izabere odbor od pet najuglednijih članova. Izabrani odbor imao je dužnost da nastavi rad u pravcu Dinanovih ideja.

Dr. Moynie izradio je nacrt i pravila za novo društvo, koje se ima organizirati u duhu Dinanovih ideja. Taj nacrt se uglavnom sastojao iz ova dva praktična prijedloga:

1. U svakoj državi ima da se osnuje privatno dobrovoljno društvo, koje će za vrijeme rata pružati pomoć ranjenicima i bolesnicima;

2. Članovi tog dobrovoljnog društva će se mobilizirati i oni će služiti kao dopuna vojnom sanitetu.

Godine 1863. odbor petorice je nazvan »Internacionalnim Komitetom Društva Crvenoga Križa«. Tako je Ženeva postala kolijevka društva »Crvenoga Križa«, čiji je program i organizaciju potvrdila međunarodna konferencija 27.—29. listopada 1863. godine. Kao zajednički znak usvojen je crveni križ na bijelom polju, za razliku od švicarskog federalnog grba: bijeli križ na crvenom polju.

Švicarski federalni Savez uputio je 6. lipnja 1864. godine pisma u dvadeset država, koje su pozvane da prisustvuju diplomatskoj konferenciji radi proučavanja pitanja neutralizacije ranjenika. Uspjeh konferencije bio je odličan. Šesnaest država, predstavljenih sa 26 delegata, odmah su dale svoj potpis na ovaj ugovor, koji je kasnije prozvan »ženevskom konvencijom«.

U početku je »ženevska konvencija« imala u vidu samo rat na kopnu. Medjutim su njezine odredbe kasnije proširene i na rat na moru. Ova konvencija dopunjena je Drugom ženevskom konvencijom od god. 1906 i haaskom konvencijom od 18. X. 1907. godine.

Godine 1912. održana je deveta međunarodna konvencija u Vašingtonu. Ova je deveta konvencija proširila djelokrug »Crvenoga Križa«, ovlastivši Međunarodni Komitet da organizira takodjer i pomoć zarobljenicima. Poslije rata 1914. do 1918. godine društva »Crvenoga Križa« proširila su svoju pomoćnu službu i na izbjeglice i vojničke porodice.

Do 1906. godine bilo je 36 država-potpisnica »ženevske konvencije«, a godine 1929. bilo ih je 55. Danas ima 63 države, koje su se obavezale da će poštivati odredbe konvencije.

Na poziv švicarskog federalnog Vijeća sazvana je diplomatska konferencija. Ova je konferencija održana u Ženevi od 1. od 27. srpnja 1929. Na toj je

na i svečana rasvjeta mjesta. Takovu večer nije Knin u svojoj dosadašnjoj historiji još upamtio. Narod se u potpunosti pripremio da na dan izbora izidje sav na biralište i dade svoje glasove onima, koji su ga u najtežim danima uspješno rukovodili i doveli ga do pobjede i mira. Narod samog grada Knina, kao i čitavog Okruga, na dan 11. XI. o. g. potvrdio je svojim skoro 100% učestvom na izborima da je za Tita i republiku, a protiv kralja i monarhije, s kojima je jedamput zauvijek obračunao. —

konferenciji izvršena revizija ženevske konvencije iz 1906 god. o poboljšanju sudbine ranjenika i bolesnika, te ratnih zarobljenika.

Plemenit i uzvišen je cilj društva »Crvenoga Križa« da pomogne na liječenju rana, zadanih žrtvama rata. Plemenit i uzvišen je njegov rad na obnovi naše porušene domovine. Zato je svaki građanin demokratske fed. republike Jugoslavije dužan da sudjeluje u radu na poboljšanju životnih uvjeta najširih narodnih slojeva. Nitko ne smije da izostane po strani. Naša je dužnost da pomognemo »Crveni Križ« u njegovim naporima.

Rodoljublji, upisujte se u društvo »Crvenoga Križa« i time pomozite svoju postradalu braću!

ZDRAVSTVENO STANJE DJECE U DJEČJIM DOMOVIMA NA ŠIBENSKOM OKRUGU

Zdravstveno stanje djece u Dječjim domovima uglavnom je zadovoljavajuće. Medjutim, unatoč svesrdnom i podjednako staranju narodne vlasti za zdravlje i boljitak naših najmladijih, ipak se je ustanovilo da je zdravstveno stanje djece u domovima u Primorju bolje od zdravstvenog stanja djece u Zagorju. Razlog je ovoj razlici u klimi i u tome što su Dječji domovi u Primorju imali više mogućnosti da nabave za svoje pitomce povrća u dovoljnim količinama.

Njezi i higijeni djece posvećuje se velika pažnja. Iz toga razloga Zdravstveni Odio Okružnog NO-a Šibenik najuže suraduje sa Društvom Crvenoga Križa. Kao rezultat ove suradnje u Šibeniku je održan tečaj, kojemu je bila svrha da osposobi potreban kadar stručnih lica za njegu i higijenu djece. Tečaj je održan pod nazivom: »Večernji tečaj Crvenoga Križa«.

OSNIVANJE ZDRAVSTVENIH ODSJEKA PRI ZDRAVSTVENOM ODJELU OKR. NO-a ŠIBENIK

Pri Zdravstvenom Odjelu Okružnog NO-a Šibenik osnovana su tri slijedeća odsjeka:

I. Epidemiološko-antimalarični;

II. Tuberkulozni dispanzer sa kurativnim i socijalno-profilaktičkim smjerom i

III. Zaštita majke i djeteta.

Obavješteni smo da će se ovi odsjeci u najskorije vrijeme formirati pri svima Zdravstvenim Odjelima kotarskih NO-a šibenskoga okruga.

POJAVA CRNOGA PRIŠTA

U kninskom i drniškom kotaru pojavila se zarazna bolest »crni prišt«. Dosada su ustanovljena 33 sporadička slučaja ove bolesti.

Naše zdravstvene vlasti poduzele su odmah energične mjere i tako je širenje zaraze u začetku ugušeno. Svi su bolesnici izolirani po bolnicama.

OBNOVA POSTRADELE ŠUME U VRPOLJU

14. tek. mj. pristupilo se obnovi postradale šume u selu Vrpolu. U ovom radu sudjeluju takodjer i svi lovci kotara i grada, kao i državni lugari pod rukovodstvom kotarskog šumarskog referenta Jose Gaćine.

U akciji pošumljivanja lovci sudjeluju shodno zaključku Oblasne lovačke konferencije u Splitu, po kojemu je svaki lovac dužan da dade dva radna dana u godini za obnovu šume.

Narod Vodica odao je veličanstvenu počast svojim prvoborcima i mučenicima i zavjetovao se da će čuvati ono za što su oni dali svoje živote

Dana 8. XI. o. g. stanovnici Vodica odali su posljednju počast svojim palim borcima, koji su poginuli u borbama s neprijateljem u neposrednoj blizini sela ili ih je okupator strijeljao radi njihovog rodoljubivog rada. Pomenutog dana čitavo selo se okupilo na »Poljani«, gdje se formirala pogrebna povorka, u kojoj je nošeno preko 50 vijenaca, a u kojoj je učestvovala i Gradska muzika iz Šibenika.

Povorka, u kojoj je bilo preko 1.200 osoba, krenula je u 8 sati u jutro na čelu sa jugoslavenskom i crvenom zastavom prema Srimi, mjestu gdje su strijeljani prvoborci još u 1941. god., kao i u 1943. god., kada je u jednoj ofenzivi pronađeno u skloništa više od 15 žena i muškaraca. Ovo mjesto je mjesto ponosa čitavog našeg naroda. Na njemu su se naše žene, kada su ih talijanski fašisti prislonili uz zid da ih strijeljaju u ledja, okrenule licem prema krvnicima i poklicima: »Pucajte, mi se ne bojimo smrti! Bit ćemo osvećene! Živjela NOV, drug Tito, Staljin, Crvena Armija i Komunistička Partija Jugoslavije!« To je mjesto sa koga je — usprkos stotinama pušaka, mitraljeza i bajuneta — pobjegla Antica Spirić, dovikujući: »Krvnici ne čete dugo!«

Nakon što je otvoren »Posmrtni marš« nad zajedničkim grobom govorio je Ivo Maras, kapetan jugoslavenske Mornarice, kome je na ovom mjestu strijeljana žena. On je među ostalim rekao:

»Pali drugovi i drugarice!

Evo nakon dvije i po godine sastali smo se nad Vašim grobom da odademo posljednju počast Vama, koji ste dali svoje živote na oltar domovine. Težak je bio vaš život u ilegalnosti. Patili ste, ali se niste pokorili okupatoru. Voljeli ste svoj narod više nego sebe. Zato ste i mogli iz vaših skloništa, kad vas je neprijatelj pronašao, napasti ga bombama i metcima. Junački ste ginuli, jer ste znali da ginete za narod svoj.

Pali borci! Mi Vas nećemo nikada zaboraviti, jer sa Vašim žrtvama stvorili ste nam bolju budućnost.«

Nakon što je ispaljen počasni plotun, položeni su posmrtni ostaci palih boraca u zajedničku grobnicu, koja je bila okićena sa vijencima i cvijećem.

Zatim je ova povorka krenula prema mjestu, gdje je palo još nekoliko boraca. Čitava dva sata pješačio je narod do ovog drugog mjesta. Pješačio je onim istim stazama, kojima su išli prvi borci 1941. god., kojima su išli borci Primorske čete 1942. god. kojima je išla rijeka ljudi 1943. god. odlazeći u slavnu Titovu vojsku; išlo se onim stazama, kojima su posljednji put — povlačeći se pred neprijateljem, divljim talijanskim fašističkim hordama — išli drugovi, kojima se danas daje pomen. Strpljivo, šutke išla je i verala se kroz krš i šikaru ova povorka ljudi i time je ovaplotila vječni put naših boraca, koji je vodio kroz napore i poteškoće do pobjede i slobode, do novog života, do republike Jugoslavije.

Na tom mjestu Krste Ivas, kome je tu pao otac, rekao je:

»Oče i drugovi!

Teško je govoriti o Vama nad Vašim grobom, ali mi smo se, evo, sakupili da Vam odademo počast, a preko vas i svima onim divnim junacima, koji su pali širom čitave naše zemlje u borbi za njenu čast i slobodu. Pored teškog puta, koji je prošao naš narod u borbi s okupatorom, i vi ste bili i ostajete vječni čuvari njegove časti i slobodoljubivosti. Za ta vaša djela duboko ste usadjeni u naša srca i mi vas nikada nećemo zaboraviti.

Odazvali ste se, kad je trebalo, pozivu slavne Komunističke Partije i časno ste izvršavali svoju dužnost. Za stvar naroda dali ste svoje živote.

Obećavamo Vam da ćemo mi, vaše pokoljenje, »pokoljenje za pjesmu stvoreno«, dalje nastaviti borbu, u kojoj ste vi pali za svijetle i velike ideale slobode!«

Kad je i ovdje ispaljen počasni plotun i otvoren »Posmrtni marš«, ova hiljada ljudi, krenula je prema slavnoj »Kovči«, gdje su sakupljene u jednu zajedničku grobnicu kosti mnogih boraca, koji su tu pali u borbi s talijanskim i njemačkim okupatorom, te domaćim izdajnicima.

Tu na »Kovči«, gdje je 1942. god. »Primorska četa« dočekala 70 Talijana i 50 ih pobila, a 15 ih ranila, gdje je u nekoliko navrata i kasnije vodjena teška borba, Miše Dunat, predsjednik Kotarskog Odbora Narodnog fronta Vodice, rekao je:

»Nezaboravni naši drugovi!

Vi ste oni, koji ste dali svoju krv, život i mladost za ideale, kojima teži čitavo napredno čovječanstvo. Mi Vam se ovdje kunemo sa onim, što nam je najsvetije, da ćemo stajati na braniku tekovina, za koje ste Vi ginuli!«

Komandir bivše Primorske čete, danas major jugoslavenske Mornarice, Drago Živković je rekao:

»Mi danas u slobodi polažemo vijenc na vaš grob i obećavamo vam da ćemo čuvati uspomenu na vas i Vaše kosti, koje se nalaze u zemlji, koju smo zajedno — mi i pokojnici — oslobadjali.

Nije bilo prepreke ni bédema, koje nismo prešli, a da bi izvršili časnu dužnost: osloboditi naš narod.

Neka Vam je vječna slava!«

Vlahov Milo, član Okružnog Narodnog Odbora, kome se u ovom grobu nalazi i brat Venco, prvoborac iz Vodica, koga — kao takovog — poznaje sav narod iz mjesta i okolice, rekao je:

»Brate moj i ostali drugovi!

Dao si Ti, kao još i hiljade i hiljade drugih komunista članova K. P. i SK-OJ-a, svoju mladost i život za ovu divnu slobodu, u kojoj Tvoja omladina danas slobodno igra kolo i pjeva pjesme o Tebi.

Druže i brate Venco! Veliki su i sveti tvoje ideali i u koliko ti nisi dočekao da se oni ostvare, kunemo ti se da ćemo ih mi ostvariti. Budi uvjeren i znaj da se taj veliki ideal ostvaruje i sve više nas vodi u sretniju budućnost.«

Poslije je govorio Nikica Županović, član Okr. Odbora USAOH-a Šibenik, koji se u ime omladine Okruga oprostio od druga Venca, koji je svojevrmeno bio omladinski rukovodilac Okruga, Županović je rekao:

»Druže Venco!

Nismo zaboravili na Tebe, ni na ostale druge borce, koji su pali za oslobodjenje naše domovine. Djela su tvoja velika i nezaboravna. Ti si bio poznat kao borac i omladinski rukovodilac. Za vrijeme stare Jugoslavije isticao si se u demonstracijama, a kad je došla godina rata, ti si među prvima pošao na neprijatelja.

Obećavamo ti da ćemo i dalje nastaviti djelo, za koje si se ti borio i pao.«

Na posljednjem mjestu, udaljenom od »Kovče« oko 8 km. govorio je Nikola Spirić, član Oblasnog Odbora Narodnog fronta za Dalmaciju. On je rekao:

»Pali drugovi!

Ja vam zahvaljujem, jer ste mi vi — prvoborci — otvorili oči. Ispred svih okupljenih ovdje nad Vašim grobom kličem: Slava vam! Slava!

Dragi drugovi!

Došli smo Vas posjetiti. Sloboda je danas zasjala, a stvorena je pomoću Vaših kostiju, pomoću krvi, koju ste Vi prolili. Vi ste shvatili zadatak, koji je postavila Kom. Partija i časno ste ga izvršili, kao što su ga izvršavali na hiljade i hiljade članova Kom. Partije i SKOJ-a.

Ideali, za koje ste Vi patili po zatvorima i Glavnjačama i za koje ste pali, ti su ideali vječiti. Vas danas nema ali ostala su vaša sveta djela.

Na temeljima, koje ste Vi postavili, sagradili smo veliku zgradu, zajednicu svih naših naroda, moćnu DF, Jugoslaviju.

Vodice — Vaše Vodice — pošlo je putem, kojim ste Vi najprvi počeli da idete. Pošlo je putem jedinstva i bratstva, a izdajice je stigla zaslužena kazna.«

Nakon što je i ovdje ispaljen počasni plotun i otvoren »Posmrtni marš«, krenula je ova pogrebna povorka natrag u selo Vodice.

U svemu se ovog dana prešlo preko 30 km puta. Narod je još jednom pokazao, kako je velika i neodoljiva njegova ljubav prema onima koju su mu omogućili da živi, radi i stvara u slobodi i slobodno ispoljava svoje osjećaje prema njima. — Na četiri mjesta terena Vodice, nalaze se zajednički grobovi naših najboljih sinova, boraca za narodnu slobodu. Četiri zajednička groba biće za sva vremena vidljiv spomenik na naše borbe; četiri grobnice podsjećati će buduća pokoljenja na to, kako se borilo i kako se stvarala sloboda; na njima će ona crpiti snagu za očuvanje velikih tekovina ove natchovječanske borbe; na njima će se ona učiti mržnji prema ubicama naših naroda, prema današnjim i jučerašnjim neprijateljima, koji nastoje napakostiti velikoj našoj zajednici slobodnih naroda DF, Jugoslaviji. Oni će tu na raskršćima puteva; na bivšim položajima, stajati kao vječna straža, koja će svima onima, koji bi se usudili držnuti u naš integritet i naša prava, smjelo reći:

— K sepi ruke! Ovo je naša nova zemlja. Zemlja hrvatska, jugoslavenska, slovenska: zemlja slobodnih, naprednih ljudi!

Istog dana na mjesnom groblju Vodica sahranjene su 4 žrtve, koje su u groblje prenesene na zahtjev njihove rodbine. Na ovom groblju nalazi se također i zajednički grob 12 strijeljanih prvoboraca, rodoljuba koje su talijanski fašisti na tom mjestu strijeljali u 1941. godini. Ovom prilikom nad zajedničkim grobom ovih naših drugova, govorio je Tomislav Markoč, predsjednik Okružnog Narodnog Odbora Šibenik. On je među ostalim rekao:

»Ljubljeni moji drugovi!

U zatvoru sam se nalazio onda, kada ste Vi proljevali krv, kada ste se Vi borili, kada su Vaši životi padali. Oprostite mi drugovi moji ako sam štogod skrivio vama lično ili domovini. I ako sam bio stotine i hiljade kilometara daleko od vas, bio sam dušom i srcem stalno s vama i s vašom junačkom borbom. Vi ste prvi na koje su fašističke puške sasule svoju paklensku vatru. Vi ste prvi položili svoje živote na oltar majke domovine.

Za vrijeme stare Jugoslavije vi ste vodili borbu, koju i za vrijeme okupacije. Tada su vas ondašnji vlastodršci nazivali protudržavnim elementima, a ja danas ovdje postavljam pitanje: Da li ste protiv države i naroda vi ili pak oni, koji su prodali svoj narod i pobjegli u London, da odanle nastave sa istim radom, koji su vršili i u zemlji, a koji i danas preko svojih plaćenika u zemlji Grola, Šubašića, visokog crkvenog klera i drugih još uvijek vrše.«

Markoč tada govori o »pastirskom pismu« i na kraju završava:

»Visoki kler se u »pastirskom pismu« zauzima za one okorjele ustaše-koljače, za one pokvarene svećenike, koji su bili i duhovne, a na nekim mjestima, i fizičke vodje onog strašnog klanja. Oni se u »pastirskom pismu« zauzimaju za one zločince fratre, koji su se skupa sa Nijemcima i ustašama, sa puškama i mitraljezima, borili ne samo na širokom Brijegu, već i na drugim mjestima protiv naše NOV, protiv naših sinova i kćeri i kao ustaški i njemački borci tamo poginuli i danas oni tu njihovu sramotnu izdajničku smrt nazivaju progonom crkve i svećenstva.

Pitamo: Jesu li oni tada ili danas, nekoga od tih zloglasnih zločinaca osudili ili izopćili iz crkve?

Nisu nikada, nego obratno oni ove zlikovce nastoje i hoće učiniti mučeni-

cima. Oni se zauzimlju za grobove onih zlikovaca, ustaških koljača, koje je dostigla pravedna narodna ruka. A zašto se ne zauzimlju za grobove palih partizana. Za grobove one sitne djece, koja su ginula od krvničkog noža na majčinim grudima, koja su polijevana benzinom i paljena? Zašto se ne zauzimlju za grobove ovih ovdje naših drugova, ovih kostiju, kostiju naših milih sinova i kćeri, koji su pali za demokraciju, za pravdu, za republiku.

Što to sve skupa znači? Znači da su njima draži grobovi ustaških koljača, nego ovih nevinih žrtava!«

Na kraju predsjednik Markoč završava svoj govor:

»Obećavamo Vam, drugovi naši, da ćemo svake godine, na današnji dan, posjetiti vaše grobove, osvježiti ih mirisnim cvijećem, da vam se bar na taj način odužimo za vaše nenaplativne i velike dugove, koje ste učinili svima nama, čitavom našem narodu.

Neka je slava palim drugovima za narodna prava i narodno oslobodjenje!«

Poslije Markoča govorio je Gojko Jakovčev član Plenuma Okr. Odbora Narodnog fronta Šibenik. On je među ostalim rekao:

»Drugovi! Pali prvoborci naši! U onim teškim danima 1941. godine vaše puške dale su poziv narodu, ne samo naše okolice, već i čitave sjeverne Dalmacije da više čekanja nema, da je kucnuo čas kada treba stupiti u otvorenu borbu protiv svih narodnih neprijatelja. Narod je čuo odjek vaših pušaka. Ljudi, oni najsmioniji i najbolji, pošli su Vašim putem. U svojim srcima nosili su uspomenu na vas, prve strijeljane žrtve divljeg talijanskog fašizma. I u »Dugi«, kada je slavna Primorska četa pomatila Vaše ubojice, mi smo u svojim srcima nosili vas. Misao na vas davala nam je snage da izdržimo u onim teškim momentima, kada je izgledalo da je sve izgubljeno. Vi ste nam bili putokaz. S Vašim imenom na ustima mi smo jurišali na neprijatelja širom čitave naše zemlje. Tukli smo se na visokim vrhovima Durmitora, verali se hridinama Zelenog i Sutjeske, plivali smo Neretvu i Drinu, s našom krvlju obojili smo Dinaru, Kozaru, Sopalj i Gradinu; puške u našim rukama, mitraljezi — a kasnije topovi i minobacači — sipali su paklensku vatru na neprijatelja, tukli ga i uništavali. Pred nama je uvijek bila svijetlost cilja, koji ste nam vi svojim životima označili: Republika! Recite našim drugovima, onim divnim junacima sa naših ratišta, da je ideal za koji su se borili oni i za koji su dali svoj glas svojim životima, ostvaren. Recite im da nesmetano leže u svojim grobovima, mi ćemo čuvati tekovine naše zajedničke svete borbe, a 11. novembra o. g. dati ćemo naše glasove i s gumenim kuglicama za našu republiku. Recite im da smo mi, čitav narod složni i jedinstveni u našem Narodnom frontu, sve isto kao što smo to bili za vrijeme N. O. Borbe; recite im da smo i dalje spremni dati sve od sebe za velike i svete ideale, za Tita, narod i republiku!«

Zatim se Jakovčev obraća sakupljenom narodu:

»Drugovi! Imajmo pred sobom uvijek ove svete grobove. Imajmo na umu uvijek riječi velikog sovjetskog književnika Erenburga: »Stavite soli na rane Vašega srca da one ne bi zacijelile«. I ja Vam to danas kažem. Sjećajmo se ovih grobova i tada nam neće nikada biti teška bilo kakova žrtva. Sve ćemo tada moći savladati: i ekonomske teškoće, i probleme obnove i izgradnje naše zemlje; moći se i dalje s uspjehom boriti protiv svih neprijatelja naroda, bez obzira u kakvom se oni ruhu nalazili.

Ispunimo do kraja njihov zavjet!

Slava palim borcima za slobodu!«

Gojko Jakovčev